

Stručni rad

ODRŽIVA MOBILNOST KAO NAČIN ŽIVOTA U ŠKOLI

Albina Fifer

OŠ Pohorskoga bataljuna Oplotnica

Sažetak

Da bismo mogli živjeti u skladu i na način primjeren našem okolišu, nužno je potrebno poznavati načine za smanjenje i sprječavanje negativnih posljedica čovjekova postupanja i djela, te problemu pristupati interdisciplinarno, a u školskom okružju ponajprije među predmetno. Mi smo Eko škola koja teži promjenama okoliša i održivoj mobilnosti i nastojimo prema promjenama okoliša i održivoj mobilnosti te se trudimo oko ekološkog osvješćivanja, pri čemu nismo ravnodušni prema događajima, pojavama i događanjima na lokalnoj i široj razini. Predstaviti ću kako smo u našoj školi i razredu u kojemu poučavam u prošloj školskoj godini proveli projekt *Održiva mobilnost – Idemo pješice*. Ovim smo projektom učenike željeli osvijestiti i široko upoznati s problematikom zaštite okoliša i dugoročno povećati broj njihovih dolazaka u školu na održiv način.

Ključne riječi: projektni rad, održiva mobilnost, osvješćivanje o zaštiti okoliša, interdisciplinarni pristup

1. Uvod

Živimo u okolini čija je osnova priroda. Dio prirode ljudi su si prilagodili i u njemu uredili što je potrebno za više ili manje udoban život. Čovjekova okolina može biti ugodna i pogodna za zdravlje, a može biti i onečišćena. Štetne pojave i posljedice pokušavamo otkloniti i toga smo sve više svjesni. Razmišljati je potrebno i u pravcu što učiniti. Poznato je da približno petina štetnih utjecaja na naše zdravlje dolazi neodgovarajuće i neprimjerene okoline. Još više poteškoća natovarimo si neodgovarajućim navikama i načinom života. Bitno je da o ovim štetnim utjecajima razmišljamo i osvještavamo ih, jer mlade posebno zahvaćaju upravo razdoblju rasta. Potrebno je razmišljati i u pravcu jesmo li dovoljno snažni da smanjimo problematiku okoline. Vrlo je važno da o tome razgovaramo s učenicima i podučavamo ih, jer znanje ove vrste pripomaže razvoju naših sposobnosti i mogućnosti [4].

Podatci o stanju našeg planeta su zabrinjavajući, a gospodarenje našim planetom na jednak način kao do sada, ne osigurava budućnost nama i našim nasljednicima. Promjene u atmosferi prijete klimatskim promjenama. Uz pogoršanje uvjeta života, istovremeno se ipak povećava svijest među ljudima da budućnost našeg planeta ipak nije nužno samo crna. Ako ćemo razmišljati globalno, ipak postoji nada za budućnost [2].

Naša djela ovise i o ostalim čimbenicima. Mnogi naime imaju znanja, a unatoč tome ne postupaju na način koji nije štetan za okoliš (međunarodne korporacije). Postizanjem vlastitih koristi, željom za dobiti radi nepridržavanja međunarodnih propisa i dogovora i sl., štete drugima. Zato znanje nužno mora biti potkrijepljeno i odgovarajućim vrijednostima, jer tek takvo postane odgovarajuća osnova za život koji ne opterećuje okoliš [1].

Pritom je jako važno ono što može učiniti svatko od nas kao pojedinac, te psihološki pristup koji učitelj ima prema učenicima. U našoj smo školi s tom svrhom provodili projekt *Održiva mobilnost* kojim smo željeli postići da učenici postanu svjesni problematike zaštite okoliša i kako bi u školu dolazili na održiviji način (pješice, romobilom, biciklom, zajedničkim prijevozom, rolama i sl.)

2. Realizacija ciljeva projekta

Kratkoročni ciljevi bili su realizirani kroz provođenje razrednih aktivnosti projekta (obrada prometnih sadržaja, kartiranje i crtanje skice nacрта sigurnih putova, bilježenje dolazaka, ispunjavanje dnevnika aktivnosti, prikupljanje anketa, dolazak u školu na način održive mobilnosti za vrijeme provođenja projekta, dobivanje igraćih karata, igra igraćim kartama).

Ciljevi koje smo si postavili za dalje su dugoročni jer je za njihovu provedbu potrebno duže vrijeme. Takav je zasigurno održiva mobilnost i povećanje dolazaka djece u školu na održiv način, a za koju ćemo se potruditi ostvarivati u što većoj mjeri. A pritom želimo da bi se uspostavili i odgovarajući uvjeti za hodanje i vožnju bicikla u bližoj i daljoj okolini škole.

U dugoročne ciljeve ubrajaju se i smanjenje motoriziranoga prometa u našoj okolini, smanjivanje opterećenja okoliša, poticanje kretanja i jačanja zdravlje djece. Dugoročnim ciljevima želimo utjecati na učenikovo razmišljanje i vrijednosti te posljedično na poboljšanje načina življenja. Održiva mobilnost tako bi trebala postati njihov način življenja. Zato smo si zadali dugoročni cilj da ju učenicima predstavimo kao vrijednost i više puta u razdoblju njihova osnovnoškolskoga obrazovanja. Želimo da bi u što većoj mjeri mogli doprinijeti svojim doprinosom mijenjanju njihovih navika putovanja i time pripomoći poboljšanju uvjeta života i održivom razvoju.

Budući da je održiva mobilnost široko područje i udružuje više različitih znanja, mislim da je stoga bitno da učenici dobro poznaju i predstavljene sadržaje i njihove međusobne utjecaje. Ubuduće želimo da u što većoj mjeri steknu uvid u potrebu za promjenom čovjekova odnosa prema okolišu. Sve više dolazimo spoznaje da s eksploatatorskim odnosom prema okolišu ugrožavamo vlastito zdravlje i opstanak. Mnogo toga ovisi o našem znanju i našoj svijesti. Zato nam je potreban drukčiji odnos prema okolišu i drukčiju ljestvicu vrijednosti. Moramo živjeti u skladu s prirodom, a ne protiv nje. Zato su projekti ove vrste jako dobrodošli. Održivi razvoj znači da ćemo živjeti na način koji će trajno omogućavati opstanak i razvoj svim budućim generacijama. Potrebno je živjeti sa spoznajom da budućnost svijeta ovisi o postupanju svakoga od nas. Prvi stupanj je u mijenjanju odnosa prema prirodi i našeg okoliša je mijenjanje samoga sebe jer je Zemlja naš zajednički dom.

3. Provedba projekta *Održiva mobilnost*

Projekt smo proveli na razini cijele škole. Predstaviti ću dio projektnog rada koji sam provela u razredu s učenicima 4. razreda.

3.1 Suradnja u izvedbi aktivnosti *Idemo pješice*

Učenicima sam prije provedbe projektnog zadatka predstavila aktivnost *Idemo pješice* i knjižicu *Moj dnevnik aktivnosti* u kojoj smo pregledali prikupljene zadatke, koji su ih u nastavku poticali na razmišljale o prometu i održivoj mobilnosti.

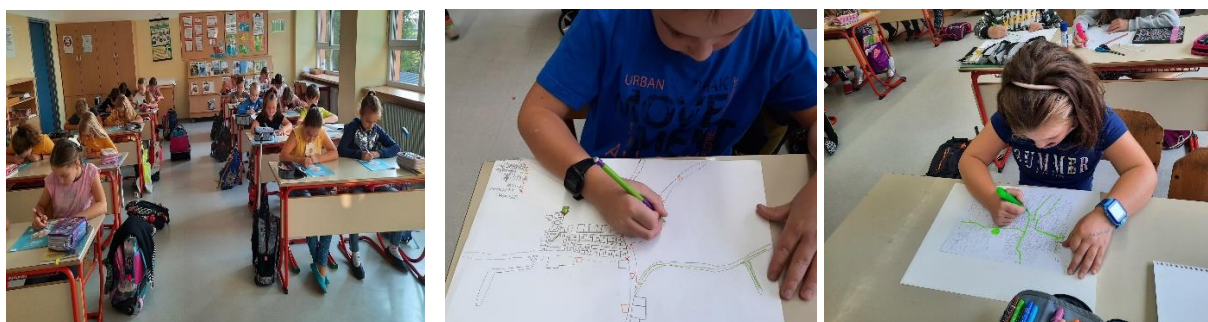
Projekt je bio predstavljen i roditeljima, svaka obitelj je primila brošuru za roditelje. Roditelje i učenike sam upozorila i na sigurnost djece u prometu. Slijedilo je čitanje prvih stranica knjižice *Moj dnevnik aktivnosti* i ispunjavanje prve ankete (prije aktivnosti). U matičnoj učionici na vidljivo smo mjesto izvjesili razredni plakat. Učenicima sam pojasnila pravila i upute za provedbu aktivnosti.

Prvi sat svakoga nastavno dana smo približno jednu četvrtinu školskog sata u razredu posvetili ispunjavanju ankete te podjeli igraćih karata koje su učenici nakon toga pospremili. Poslije jutarnjeg istraživanja kako su došli u školu i podjele karata, smo u tablicu u obliku grafikona na razrednom plakatu označili broj učenika koji su taj dan u školu došli na način održive mobilnosti. Učenici su bili jako brižni i odgovorni kod ozbiljnosti rada te unosa i točnosti podataka koje sam svaki puta provjerila. Podatke sam odmah nakon provedene aktivnosti unosila i u internetsku aplikaciju koja izračunala % održivih mobilnih dolazaka u školu. Podatci su se pomoću koordinатора svakodnevno prenosili na školski transparent. Tako je tijekom cijelog tjedna nastajao grafikon koji su učenici sa svim zanimanjem i predanošću svakodnevno pratili [3].

3.2 Motiviranje učenika za održive dolaske u školu i odlaske iz škole

Učenicima je velika motivacija bila kokoš kao glavni lik s medaljom na školskom transparentu i istovremeno razrednom plakatu koji im je kao vizualni poticaj i istovremeno motivacija za svakodnevni dolazak u školu na način održive mobilnosti preko grafikona javljao trenutno stanje održivo mobilnih dolazaka te napredak, odn. napredovanje prema konačnom cilju. Učenike sam za vrijeme aktivnosti cijelo vrijeme poticala da u školu dolaze na način održive mobilnosti (pješice, autobus, zajednički

prijevoz automobilom, popodneвно pješčenje,...), poticaje su primali i u okviru nastavnih sati i izvedenih sadržaja koje smo izveli u okviru dana djelatnosti *Održiva mobilnost*. Učenici su svakodnevno bilježili svoj način dolaska u školu i odlaska kući. Ispunjavali su zadatke u knjižici koju smo koristili i kao pomagalo za učenje u predmetu društva i danu djelatnosti. U tom projektnom zadatku *Idemo pješice* bio je postignut cilj - promjena navika putovanja u smjeru održive mobilnosti, poticanje kretanja i jačanje zdravlja djece. Cilj je bio i povećanje dolazaka djece u školu na održiv način, ponajprije pješice, što nam je za vrijeme provođenja projekta jako dobro uspjelo.

Slika 1-3: Aktivnosti u razredu

3.3 Igranje igara

U učionici smo igrali stolne igre i igre kartama. Igraće karte učenike su poticale da razmišljaju, stječu nova znanja i iskustva, odnosno da su aktivni u smjeru održive mobilnosti i nakon provedene aktivnosti.

U 4. a razredu naše škole u kojoj poučavam, izvodili smo igru *Pretekni me!*. Na dan koji je bio namijenjen, odnosno određen za igranje, na razini razrednog odjeljenja smo odredili kakva će biti vrijednost pojedine igraće karte (1 - 8). Vrijednost smo odredili ždrijebom vrijednosnih karata, a za bolje pojašnjenje karte smo izvjesili na ploču i ispod njih napisali vrijednost bodova. Razred se podijelio na parove koji su učenici odabrali sami. Pripremili smo tablicu u koju smo upisivali rezultate igre i pobjednika parova. Svaki igrač je igru igra kartama koje je zaradio u okviru aktivnosti. Slijedilo je igranje prema dogovorenim pravilima. Budući da su učenici za igru kartama bili jako motivirani, s njom smo nastavili i igrali ju onoliko vremena dok nismo dobili konačnog pobjednika u razredu. Poslije igre karte su vratili. Ali su imali veliku želju da bi im karte koje su stekli svojim aktivnostima ostale kao vlasništvo i nagrada za sudjelovanje, zato se

moglo osjetiti i razočaranje kad im karte nisu ostale. Dogovorili smo se da ćemo igru kartama odigrati više puta godišnje.

3.4 Poteškoće kod provedbe projekta

Djeca su u većoj mjeri dolazila u školu na način održive mobilnosti kada smo ih na to svakodnevno poticali. Budući da postoji mnogo vozila i opasnih putova, u tom su se slučaju zajedno s roditeljima potrudili i u školu pješice došli barem 200 metara jer im je velika motivacija bila dobivanje igraće karte, a nakon završetka aktivnosti je dolazak na način održive mobilnosti opet pao, ali je svejedno ostao veći nego prije provođenja projekta.

Igraću kartu *Na biciklu* nismo mogli dodijeliti. Učenici u 4. razredu još nemaju položen biciklistički ispit, a u okolini škole nema ni uređenih biciklističkih staza.

Jednako tako, imali poteškoće s dodjelom karte sa romobilom, rolama, koturaljkama, skateboardom. Učenici navedena pomagala radi mnogo opasnih putova i velikog broja vozila nisu koristili. Neki su učenici primili i *Zlatnu kartu s krunom* za posebne zasluge jer su s obzirom na svoje mogućnosti jako odgovorno obavljali neke zadatke (pomoć u pješičenju mlađim učenicima, kreiranje ilustracije i stripa, pisanje pjesme, priče, pomoć razredniku). Neizmjereno su se razveselili nagradi za svoj rad.

Kartu *Zlatno jaje* nismo mogli podijeliti jer cijeli razred uključivo sa mnom, razrednicom, koja se radi prevelike udaljenosti na posao vozim iz drugog mjesta, niti jedan dan nismo u školu svi došli pješice. Poteškoća se pojavila i kod parkirnih mjesta gdje bi se sigurno moglo ostaviti vozilo. Radi toga se osjetilo nešto razočaranja kada ovu kartu koja je bila jako zanimljiva, nismo mogli iskoristiti.

4. Zaključak

Učenicima su aktivnosti *Idemo pješice* bile zanimljive. Velika nagrada bile su im i reflektirajuće vrpce koje sam im podijelila prije početka aktivnosti i koje još i danas redovito koriste. Mnogo mogućnosti među predmetnog povezivanja pružao im je i dnevnik aktivnosti *Idemo pješice*. Igre igraćim kartama u velikoj su mjeri poticale razmišljanje i aktivnosti u pravcu održive mobilnosti i poslije jednotjedne aktivnosti *Idemo pješice*.

Učenici su se u prvom tjednu mobilnosti jako trudili i u popodnevnom razdoblju prohodali barem još 2 km, gdje se radilo ponajprije o rekreacijskim šetnjama, a nekoliko je učenika hodalo i za vrijeme izvannastavnih aktivnosti i ostalih usluga.

Utvrđili smo da su se promijenile navike putovanja učenika i barem oni koji imaju mogućnost, počeli su većoj mjeri dolaziti i odlaziti iz škole pješice. Dolazak učenika u školu je nakon završenih aktivnosti održive mobilnosti ponovno poprilično pao. Puno je djece naime putnika, a neka djeca radi opasnih putova nemaju mogućnosti kako bi u školu došla pješice, unatoč želji. Budući da im je velika motivacija bila dobivanje igraćih karata, neka su djeca koje roditelji dovoze automobilima u školu, za vrijeme provođenja projekta došli u školu pješice i prohodali barem 200 metara, prije svega radi tzv. nagrade, što ne vodi prema punom ostvarivanju željenog dugoročnog cilja. Svakako ćemo se i ubuduće truditi prema njegovom ostvarivanju u što većoj mjeri.

5. Literatura

- [1.]Kovačić, B. (2023). Ena Zemlja: okoljska misel, antropocen in ekološka paradigma. Ljubljana: samozal. B. Kovačić.
- [2.]Lovelock, E. J. (1994). Gaja: nov pogled na življenje na Zemlji. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- [3.]Ogrin, M. ...[et al.]. (2013). Trajnostna mobilnost. Priročnik za učitelje v osnovnih šolah. Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo in prostor.
- [4.]Vintar Mally, K. (2009). Države v razvoju - med okoljevarstvom in razvojnimi težnjami. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.